

Milena
Sekulić Odalović

PAMTIM
SVE

Copyright © 2025, Milena Sekulić Odalović
Copyright © ovog izdanja 2025, LAGUNA

PAMTIM
SVE

Sadržaj

Prvo poglavlje: NOVI POSAO	9
Drugo poglavlje: LEKCIJA	23
Treće poglavlje: OTROV	29
Četvrto poglavlje: TREBA DA BUDE ISTAKNUT . . .	34
Peto poglavlje: RADOST JE ZARAZNA	40
Šesto poglavlje: OBIČNO SMEĆE	45
Sedmo poglavlje: POBUNA	52
Osmo poglavlje: OLAKŠANJE	60
Deveto poglavlje: ČOVEK IZ SNOVA	65
Deseto poglavlje: SPISAK NAŠIH ŽELJA	74
Jedanaesto poglavlje: TRIČARIJE IZ SVETA IMUĆNIH .	79
Dvanaesto poglavlje: PRELEPI STE KAD SE SMEŠITE .	86
Trinaesto poglavlje: POEZIJA JE BOŽANSKI DAR. .	92
Četrnaesto poglavlje: NEPRIKLADNA ČEŽNJA . . .	98
Petnaesto poglavlje: NAGRADA.	101
Šesnaesto poglavlje: SLIKE BUDUĆNOSTI	109

Sedamnaesto poglavlje: DUŠA DŽEJMSA EŠLIJA . . .	117
Osamnaesto poglavlje: NAVIKLA SAM NA BORBU .	120
Devetnaesto poglavlje: NE MRZIM NIKOGA	125
Dvadeseto poglavlje: BIĆEŠ SLOBODNA	128
Dvadeset prvo poglavlje: ON STVARNO POSTOJI. .	132
Dvadeset drugo poglavlje: NEZNANKA	137
Dvadeset treće poglavlje: PRONAĐITE JE	145
Dvadeset četvrto poglavlje: TOLIKO ZASLUŽUJEŠ .	154
Dvadeset peto poglavlje: U ZEMLJU PROPALA . . .	159
Dvadeset šesto poglavlje: PRIJATELJ	164
Dvadeset sedmo poglavlje: UPROPAŠĆENI	171
Dvadeset osmo poglavlje: SVE ĆE SE ZABORAVITI .	183
Dvadeset deveto poglavlje: PROBUDI SE.	195
Trideseto poglavlje: OPASNO JE	202
Trideset prvo poglavlje: IZMEĐU DVA SVETA. . . .	215
Trideset drugo poglavlje: NISTE MI VIŠE POTREBNI .	233
Trideset treće poglavlje: SAMO TAMA RAZUME TAMU. .	242
Trideset četvrto poglavlje: VEZANI PRED BOGOM .	256
Trideset peto poglavlje: JEDNA BRIGA MANJE . . .	268
Trideset šesto poglavlje: KAKO ĆEMO NAS DVOJE? .	279
<i>O autorki</i>	287

Prvo poglavlje

NOVI POSAO

Čizelherst, London, septembar 1903.

Prvi put posle nekoliko nedelja nadviše se nad Čizelherstom olovni oblaci. Ipak, kiše i dalje nije bilo, pa se svetlosiva zemljana prašina uzdizala sa vetrom u nebo, stvarajući nad predgrađem neprovidni sneni prekrivač.

Viktorija Ešli brzim korakom napusti mesno groblje i zatvori kapiju od teškog kovanog gvožđa. Na putu kući, dok se borila sa naletima vetra i jatom dosadnih gusaka, krišom obrisa krupne suze sa obraza i vrhova usana. Bolje namesti crnu kapicu oivičenu čipkom i pre nego što uđe u jednostavnu kućicu belih zidova i tamnog krova, spusti na lice uvežbani izraz ravnodušne i hladne pomirenosti.

Ugleda majku kako sedi na prozorskoj dasci u kuhinji i čita novine okrećući ih prema dnevnoj svetlosti. Sara Ešli znatiželjno pogleda u ćerku preko naočara.

– Predugo si se zadržala – reče Sara sklapajući novine. – Voz polazi za pola sata.

Viktorija požele da se majci baci u naručje i dugo ostane tako šćućurena, kao kad je bila dete, ali joj njene trideset četiri godine to nisu dozvolile.

– Znaš dobro da nikad i nigde nisam zakasnila – odgovori ona tiho.

Kofer je stajao nasred sobe podsećajući da je vreme za polazak. Viktorija još jednom prede pogledom preko zidova kućice koja im je poslednjih desetak godina bila utočište. Posle prenaseljenog i sirotinjskog Ist Enda, gde su boravile nakon što su zbog rođaka morale da napuste porodično imanje, ova je koliba, sa kuhinjicom, ostavom i tri nevelike sobe, predstavljala pravu raskoš. Sećanje na pet godina u nemaštini, u zgradi sa mnogo stanara i samo jednim mokrim čvorom na spratu, u sobici jedva tolikoj da u nju stanu kreveti sa metalnim okvirima, ormar i sto, još je kopalo njenom dušom, kao onog dana kada su došle ovamo, sa nešto garderobe i osnovnim pokućstvom.

– I dalje mislim da ovo nije bilo potrebno – reče Sara. – Mogla si da nađeš novi posao negde bliže.

Viktorija tek sad izravno pogleda u majku, prepoznajući umor i bol u njenim očima. Stegnu je oko srca, ali ostade pribrana.

– Plata je dvostruko veća nego na mom prethodnom nameštenju – odgovori ona smireno. – Nikad nisam radila u tako dobroj porodici. Uostalom, koliko je teško brinuti se o već odrasloj devojci, spremnoj za udaju?

Majka je upadljivo ćutala, a to je značilo da i dalje ne vidi nijedan razlog za odlazak u udaljeni Zapadni London.

– Nadala sam se da ćeš naći nešto u pravnoj struci – konačno progovori Sara. – Toliki grad...

– Za mene tu nema mesta – jetko odgovori Viktorija. – Niko ne veruje ženama pravnicama.

Sara Ešli uzdahnu nervozno ispreplevši prste i zagleda se u kofer, kao da je to čudovište koje joj otima ćerku, a ne kutija presvučena pohabanom kožom, svedokom njihovih brojnih lutanja.

– Čuvaj se, majko – reče Viktorija. – Dolaziću kad god dobijem slobodan dan, nadam se bar dva puta mesečno. Plata je tolika da ćemo moći da namestimo ovu kuću onako kako smo oduvek želele. Kupićemo sadnice da naš vrt bude najlepší u kraju.

Viktorija krenu ka bokalu sa vodom i nasu sebi malo vode u čašu da sakrije pocrveneale oči. Ipak, ne dovoljno brzo da to promakne njenoj majci.

– Ne brini za mene, biću dobro – reče Sara poletnijim glasom. – Ta gospođica će se verovatno brzo udati i za tvojim poslom tamo više neće biti potrebe – ona se blago namršti. – Znam koliko ti teško pada odlazak pod krov privilegovanih.

– Nemamo izbora – reče Viktorija pomalo nabusito. – Zažmuriću jednim okom na njihove privilegije, bar dok ne nađem posao u struci. A onda...

– A onda? – upita Sara zabrinuto.

– Boriću se do poslednjeg daha za pravedniji svet.

– Čemu sve to? – odmahnu majka rukom. – Zašto makar sada ne pokušamo da vodimo miran život, posle tolikih godina muke?! Posebno ti, Viktorija. Pogledaj se malo, u trideset četvrtoj godini obučena kao udovica na zalasku, ljuta na život, na ljude.

– Ljuta sam sa punim pravom. Sve mi je oduzeto.

– Svi smo ponekad ljuti, ali ne dozvoljavamo da nas to proguta. Misli malo na sebe... – Sari napuknu glas. – Ti si mi sve što imam. Zaboga, ima i drugih koji mogu da se bore za taj pravedniji svet. Niko ti neće zameriti ako se povučeš.

Viktorija pogleda na zidni sat. Voz stiže za petnaest minuta, što znači da je krajnje vreme da se pozdravi sa majkom.

– Nikad se neću povući – reče uzimajući kofer – to je jedino što me drži u životu.

Sara Ešli pomoću štapa ustade da zagrlj ćerku.

– Moraćeš da nađeš nešto drugo za šta ćeš živeti – reče Sara gutajući suze.

– Nema više toga drugoga, majko – Viktoriji se reći ugušiše još u grlu.

Ona se gotovo istrže iz majčinog stiska i izađe iz kuće. Sara nekako došepa do praga da pogledom isprati ćerku. Krajevi crne Viktorijine haljine dizali su oblaćiće prašine za sobom, sve dok se ne izgubiše iza gustog rastinja na uglu ulice. Još dugo je Sara gledala u tačku gde je nestao poslednji obris ćerkine haljine, gotovo želeći da ima snage da potrći za njom i zaustavi je. Nešto joj nije dalo mira, neki predosećaj tegobe i bola. A možda to, pomisli ona, nije ništa, samo crne misli, na koje je navikla i ćija se tmina nadvija i guši naznaku svake svetlosti. Jednostavno nije pronalazila prave misli i reći, sve što bi zamislila da kaže Viktoriji u trenucima iskrenosti na prvu bi izgledalo ispravno i pravićno, a ćim bi reći pronašle put i izašle iz usta, zvućale su pogrešno i grubo.

– Srećan put, dete... – reče dršćući od slabosti u nogama, pa se poslednjom snagom vrati u kuću.

* * *

Sunce se naćas probilo kroz prašnjave oblake kad Viktorija stupi nogom na peron Vest Enda. Monumentalne i raskošne graćevine uzalud su se kočoperile pred njenim pogledom jer ona samo nastavi dugaćkim odlućnim korakom ka

naznačenoj adresi. U birou su joj dali na uvid ugovor, pa je već znala šta je čeka.

Posao guvernanke godinama je plaćao račune njoj i majci. Ništa više od toga. Nikad se nije vezivala za te ljude i njihovu decu jer čim prestane potreba za obrazovanjem kod kuće, istog bi trenutka postala suvišna, kao rasparena stara čarapa. Tada bi danima čekala u sobici sa već spakovanim koferom, spremna za rastanak. Znala je kako to već ide, kad izađe na ulicu posle kratkog pozdrava, noseći u rukama tanki koverat sa nedeljnom platom. Ako su gazde bile velikodušne, u koverti bi je čekao koji peni više, da ima za voznu kartu.

Predvidivi rastanci bili su utešni i prividno dostojanstveni, bez suza, bez scena, najčešće im nisu prisustvovala deca sa kojom je radila mesecima ili godinama. Njihova imena blebela su u Viktorijinoj glavi kako je vreme prolazilo jer su je već na sledećem poslu čekala neka druga, jednako prolazna.

Nova adresa, po očekivanju, nije donosila ništa novo, iako je za nju bila korak dalje. Ovoga puta biće družbenica devojci koju treba da pripremi za veridbu i udaju. Očigledno su dosadašnji poslodavci, mahom dobrostojeći lekari ili trgovci, bili zadovoljni njenim radom, čime je opravdala poverenje za ovo napredovanje u službi. Viktorija se ironično nasmeši na tok svojih misli. „Napredovanje u službi“ značilo je sve ono što je prezirala. Uskoro će preći prag imućne kuće i biće oslonac devojci koja se sprema za služenje mužu i život u senci.

Šesnaestogodišnjakinja Kejt Medison, ćerka industrijalca Alastera Medisona, vlasnika fabrike stakla, biće još jedna od mnogih nevidljivih i nebitnih dama, vredna društvu samo dok drži sićušni zamotuljak u rukama, a posle odbačena u zapećak života, da ispija bljutave popodneve čajeve, veze

patkice i cveće po belini platna, tražeći utehu u sitnicama i pitajući se da li će život do kraja izgledati tako bezbojno, usamljeno i predvidivo.

Sa takvim mislima Viktorija je stigla pred visoku gvozdenu kapiju čiji su posrebreni šiljci, okrutno okrenuti ka nebu, ukazivali na važnost njenog vlasnika. Ona stisnu usne i navuče kapicu još malo preko čela, vodeći računa da joj ne pobegnu nestašni pramenovi kose. Uvek se trudila da pored života svojih poslodavaca prođe neokrzuta, grozeći se suviše i nepoželjne pažnje muških očiju, zbog čega je uspeła da sačuva prvoklasne preporuke. U svom poslu držala se uz majke devojčica koje je učila, vešto balansirajući i lažnom umiljatošću obezbeđujući za sebe potrebni mir.

Ipak, u ovoj kući nema žene koja bi joj bila oslonac. U narednim mesecima živeće u milosti i nemilosti čoveka koji je svojoj ćerki i otac i majka. Udovac je, po škrtim rečima radnice u birou, prilično hladan i nezainteresovan za porodična pitanja, poslovni čovek koji ne provodi mnogo vremena kod kuće, baš ono što joj omogućava da nesmetano obavi zadatak zbog kog je došla. Guvernante obično ne vole da rade u ovakvim porodicama jer odsustvo majke na njihova pleća stavlja veliku odgovornost za malu novčanu nadoknadu, ali Viktoriji su sada veće brige bile na pameti.

Po isključivom zahtevu gospodina Medisona, ona neće učiti gospođicu Kejt osnovama latinskog i nemačkog jezika, istorije i geografije, već o manirima potrebnim za brzu i dobru udaju. Ironijom sudbine, industrijalčeva ćerka će svoje izgledе za sigurnu budućnost graditi uz pomoć žene čiji su nazori potpuno suprotni onome što je na spisku poslodavčevih zahteva. Viktorija Ešli će morati da pokaže svu raskoš svog talenta za pretvaranje ako misli da ubedi gospodina Medisona da je pravi izbor.

I baš kad u dogovoreno vreme podiže ruku ka alki na izrezbarenim vratima, ona se nečujno otvoriše. Pred njom se nađe uglađeni sedokosi muškarac, po strogom odelu beše očigledno da je batler.

– Gospođice Ešli, očekivali smo vas – reče on uljudno, do kraja otvarajući vrata, ali bez ikakvog izraza dobrodošlice na licu. – Piter Stenton, na usluzi.

– Dobar dan – otpozdravi ona jednako hladno i pređe prag kuće Medisonovih.

Batler pogleda u njen stari pohabani kofer, ali vešto sakri sadržaj svojih misli.

– Molim vas, sačekajte ovde, dok gospodin Medison bude slobodan da vas primi.

Kad ostade sama, Viktorija bolje osmotri veliko svetlo predvorje i široko mermerno stepenište koje vodi ka spratu velike kuće. Sa ukusom aranžirano cveće delovalo je kao da je upravo ubrano i stavljeno u staklene vaze. Viktorija pomisli kako je sve na svom mestu, govori o moći i skladu, hladno i bezdušno istovremeno. Ona načas pretrnu, kao pod naletom ledenog vetra. I pre susreta sa gospodinom Medisonom i njegovom ćerkom nasluti da njen posao u ovoj kući neće biti nimalo lak.

– Dakle, vi ste ta osoba? – začu se meki podsmešljivi glas, sa savršeno izveštačenim izgovorom engleskog jezika.

Viktorija se okrenu ka devojci u beloj kućnoj haljini koja se upravo spuštala niz mermerne stepenice. Izgleda da je gospođica Kejt Medison odlučila da je upozna i pre zvaničnog predstavljanja, ironično pomisli Viktorija, kako bi joj već sa vrata pokazala da je nepoželjna. Međutim, gospođica Kejt ne zna da je njena buduća družbenica sve to već prošla, i to ne jednom.

– Više i ne pamtim imena svih tih žena koje su dolazile u kuću za novac mog oca – nastavi gospođica Kejt.

Iako bi se moglo reći da je Viktorija navikla na razne vrste dočeka, u glasu Medisonove ćerke beše nešto okrutno, nimalo dečje. Kao da je neko ovoj devojci ukrao detinjstvo i odjednom je načinio odraslom. Sad kad je sišla niz stepenice i prišla joj, dobila je i potvrdu svojih reči. Kejt je delovala starije od svojih mladih godina, sa crnom kosom začesljanom od lica i zelenim očima hladnog sjaja.

Viktorija pruži ruku gospođici Medison, ali ova joj ne uzvati.

– Rekla sam ocu da mi ne treba priprema za ulazak u društvo odraslih – nastavi devojka pomalo osorno. – Savršeno ću dobro prepoznati nekoga vrednog pažnje.

– Nekoga vrednog pažnje? – Viktorija upita sa osmehom.
– Sigurno ste mislili na princa na belom konju...

Gospođica Kejt Medison se zagleda u došljakinju, pa joj pride nešto bliže nego što pravila nalažu.

– Razumem zašto ste tako jetki, gospođice – reče ona gledajući u Viktorijine ruke. – Vidim da na vašem prstu nema burme. Ne razumem kako neko ko je sam i prisiljen da radi po tuđim kućama može da me išemu nauči, a kamoli kako da se što bolje udam?! Otac mora da je očajan kad poseže za ovakvim uslugama.

– Vaš otac verovatno zna da prinčevi žive samo u bajkama i želi da otvorite oči ka stvarnom svetu. Tada ćete bolje videti.

– Šta ste vi videli u tom stvarnom svetu? – upita Kejt zamišljeno. – Sigurno vam se ništa nije dopalo. Ili se, možda, vi nikome niste stvarno dopali, bar ne toliko da vas poželi za ženu?

Reči mladog bića mogu da poraze i najokorelije srce odraslog čoveka, ali Viktorijino srce je zbog sopstvene boli

postalo neosetljivo za smešan pokušaj gospođice Medison da je otera i pre nego što otvori svoj kofer i spusti ono malo stvari u fioku komode.

– U pravu ste, zaista se nikome nisam stvarno dopala – odgovori Viktorija smireno. – Zato verujem da ćete vi biti pametniji od mene.

Devojka ne odgovori jer se u tom trenutku približi batler Stenton.

– Gospodin Medison vas čeka u svojoj radnoj sobi. Pođite sa mnom – on prekorno pogleda u gospođicu Kejt, koja nastavi svojim putem pevušeći.

Kad se malo udaljiše, batler Stenton se okrenu prema novoj družbenici.

– Možda tako ne izgledam, ali ja sam na vašoj strani.

Viktorija se nasmeši krupnom čoveku pre nego što pokuca na vrata radne sobe Alastera Medisona.

– Nadam se da neću videti kakvi ste prema neprijateljima – reče ona.

I protiv njegove volje, Stentonu zatreperi desna strana sedih brkova. Naznaka osmeha na licu ovog užtogljenog čoveka popravi Viktoriji raspoloženje jer je sada shvatila da će u kući Medisonovih imati čestitu osobu da s njom porazgovara. Naravno, pod uslovom da je vlasnik zaposli.

Kad zakorači na persijski tepih oskudno osvetljenog radnog salona i načini nekoliko nečujnih koraka u pravcu polica sa knjigama, ugleda siluetu visokog muškarca u beloj poslovnoj košulji užirkanog okovratnika, svilenom svetlosivom prsluku i crnim pantalonama. Dok je on zaokupljeno stajao na merdevinama i prebiraio prstima po redovima knjiga, Viktorija nečujno udahnu da se pribere pre razgovora, ali pogled na uske bokove i snažne noge u pantalonama novog poslodavca zamalo je osujeti u tome. Tek kad on izvuče dve

knjige i spusti se sa drugog stepenika u lakom skoku, ona se blago nakašlja da ga podseti na svoje prisustvo.

– Gospodine Medisone... – progovori ona konačno – nadam se da ne smetam.

On je i dalje držao one dve knjige u ruci, ali ju je makar pogledao. Alaster Medison nabra obrve i osmotri je od glave do pete, dajući sebi za pravo da stekne zaključke i pre nego što Viktoriji da reč. Znala je da mu nije posebno privlačan prizor, pre je žena što se stapa sa zidovima, a sa tog njegovog uglađenog lica svetlije puti, pravilnih crta i crne talasaste kose začesljane unazad ionako ništa nije uspela da pročita. Bio je otelotvorenje poslovnog čoveka, upravo pridošlog sa nekog sastanka.

On konačno spusti *Enciklopediju morala* i priručnik mekih korica na radni sto, pa joj priđe pružene ruke.

– Gospođice... – načas je izgledao zbunjeno jer očigledno nije mogao da se seti njenog beznačajnog prezimena.

– Ešli – reče ona smerno. – Viktorija Ešli.

Vodila je računa da stisak njene ruke bude odmeren i damski, a položaj glave baš kako etikecija nalaže, bez dužeg zurenja u oči nadređenog. Nadala se da će je crna kapica i tamna odeća sakriti od zanimanja Alastera Medisona, a da će lice prekriveno beličastim slojem pudera delovati dovoljno beživotno. Nije mogao da sakrije trag razočaranosti u očima zbog njene očigledne neuglednosti.

– Pa, gospođice Ešli, jedno vam moram priznati. Došli ste na vreme, što dosta govori. Nadam se da nećete pokvariti dobar utisak sa početka.

– Svoje obaveze veoma ozbiljno shvatam, gospodine Medisone.

On joj pokaza da sedne na stolicu pored dvokrilnih vrata što vode u vrt, a sam se smesti za sto, gde poče da pregleda brojne papire koje mu je dostavio Biro za zapošljavanje.

– Vaše reference su besprekorne – reče on. – Kako vidim, već desetak godina se bavite ovim poslom i radili ste posao guvernanke u nekoliko veoma uglednih kuća.

– Upravo tako.

Izbegla je samohvalisanje jer to ne priliči dami, ionako sve piše u papirima. Gospodin Medison je veoma pomno čitao svaki list njene radne biografije.

– Zna li šta se od vas očekuje? – upita on. – Gospođa Brajan iz biroa mi je rekla da ne treba da se brinem za vaše kvalifikacije, ali, znate, ponekad ni kvalifikacije nisu dovoljne. Posebno kad...

Alaster Medison zastade, kao da se u poslednji čas ugri-
zao za jezik. Viktoriji ništa ne promače, ni to što mu senka
prođe licem, a ni kad mu se puna gornja usna pretvori u
tanku crtu ogorčenosti.

– Imam sve potrebne kvalifikacije, ne brinite – reče ona
ubedljivo. – Vaša ćerka će biti u dobrim rukama.

– Trebaće vam sve znanje i umeće koje imate ako mislite
da opstanete pod našim krovom. Kejt može da bude prilično
nezgodna. Jedino je utešno što je napunila šesnaest godina i
već sledeće godine mogu da se nadam njenoj udaji za nekog
trpeljivog dobrostojećeg slepca, koji će ljubiti tlo po kome
ona hoda – on se konačno malo odobrovolji. – A da bi se
to desilo, potrebna mi je pomoć nebesa i nekoga kao što ste
vi. Ako ste toliko dugo opstali u ovom poslu, mogu mirnije
da živim.

Pomalo sirova privlačnost Alastera Medisona bila je od
one vrste koja se teško odgonetava. Premda oplemenjena
očiglednom naobraženošću, čemu su svedočili i pomno
odabrani naslovi knjiga u biblioteci, postojalo je u čitavoj
njegovoj pojavi nešto što ju je pozivalo na oprez. On nije
bio običan skorojević, opijen novootkrivenom moći, koja je

došla sa brzo zarađenim novcem. Crta okrutnosti jasno se nazirala u pravoj liniji obrva i izravnom, pomalo smrknutom pogledu, karakterističnom za one koji vole da naređuju i malo se čega plaše.

– Bio sam mlad kad sam dobio Kejt – reče on i nesvesno uzdahnu. – Od one dražesne devojčice sa kikicama i ukrasima u kosi i lica posutog pegicama izrasla je u lepoticu oštrog jezika. Svako ko ju je jednom sreo više se nije pojavio na našem kućnom pragu. Ona svakome nađe sto mana. Imam trideset osam godina i skoro da sam ostvario sve što sam želeo, ali ne znam sa njom. Preko noći je odrasla. To više nije Kejt koju sam vodio u šetnje parkom i učio je da jaše ponija.

Viktorija ga je razumela. Očevi često zaborave na svoju decu, pogotovo žensku. Jer ženska deca su smetnja. Teret koga što pre mora da se reši, problem koji je tim gori što godine više prolaze, jer uvek postoji bojazan da li će žena u poznijem dobu roditi nekome dovoljan broj zdravih muških potomaka. Alaster Medison nije ništa drugačiji od ostalih očeva, a i zašto bi bio kad se svet u kome mu ide odlično zasniva na vladavini muškaraca nad ženama. Zašto bi iko dobrovoljno prepustio drugome svoj ukusni kolač sa jagodom na vrhu?

– Moja nesrećna supruga – nastavi Medison – nije pozivala dovoljno dugo da mi pomogne u roditeljstvu. Ostao sam sâm i, priznajem, potpuno izgubljen.

Viktorija nije znala koga više da žali. Ovog industrijalca koji dođe kući samo da prespava, ako uopšte i to, ili njegovu pokojnu ženu, koja se drznula da umre a da nije dovršila posao.

– Žao mi je zbog toga – reče Viktorija kurtoazno. – Nikad nije kasno da se stvari poprave, uz pravilnu brigu i odgovarajuće znanje.

Alaster Medison uze one knjige što ih je skinuo sa polica, pa joj priđe.

– Biće vam potrebne ove knjige – reče on ozbiljno. – Izvucite iz njih ono osnovno i radite sa mojom ćerkom deo po deo, možda će tako moći da podnese tutorstvo, da je ne opteretimo prevelikim zahtevima. Potrebni su joj ženska pažnja i lekcije kojima muškarac ne može da je nauči.

Uskoro se u Viktorijinim rukama nađoše *Enciklopedija morala* i *Priručnik o bontonu za dame*. Jedva je sakrila prezir, ali se suzdržala kad u očima gospodina Medisona ugleda trag nove nade i optimizma.

– Već sutra ću početi da radim s njom – Viktorija se jedva suzdržavala od smeha. – Gospođica Kejt će uskoro biti posve drugačija mlada dama.

– Kad biste samo znali koliko želim u to da poverujem! – reče on gledajući u džepni sat. – Sad me, molim vas, izvinite. Imam zakazanu raspravu u Parlamentu, to ne može bez mene. Ali da ne dosađujem o tome, zašto bi se jedna dama opterećivala tim temama – već je bio duhom odsutan.

On obuče poslovni sako preko bele uširkane košulje i svilenog prsluka, zbog čega je izgledao još ozbiljnije.

– Polazem sve nade u vas – reče on i ne pogledavši je, pa izađe iz sobe.

Ostavio je za sobom širom otvorena vrata. Viktorija odahnu od olakšanja što je razgovor prošao relativno lako, pa se zagleda u knjige koje je držala. Iz pristojnosti će ih odneti u svoju sobu, ali već je bila potpuno sigurna da ih neće ni otvoriti.

– Vaše nade su sigurne sa mnom, dragi gospodine Medisone – nasmeši se ona trijumfalno.

Kad se popela u svoju malu sobu u potkrovlju, zaklecaše joj kolena. Imala je osećaj da se pred njom otvara čitav jedan svet nepoznanica, a ona stoji na vetrometini. Sama. Usamljenija nego ikad dotad. Prazne duše kao pocepano strašilo na

njivi. Nekad je, čak i kad je bilo najteže, slavila život. Sada se hrani nesrećom drugih, da makar načas zaboravi svoju nesreću, poput insekta koji u memljivoj tami čeka na najmanju grešku radosti.

Ta radost je ionako zaobilazi i ne dopire do njenog srca, samo je podseća koliko je veliki jaz između nje i ostatka sveta. Smeh joj zvuči šuplje, pa se ponekad, najčešće zbog drugih, nasmeje tiho, da se ne oda zvukom.

Kad spusti glavu na mekani jastuk, samo poželi da ne oseća ništa i da noć prođe. Ujutru će ustati i obući tamu, posuti beličasti puder preko lica i usana jer se tako oseća najbolje. Sakriće kosu pod kapicu sa jednostavnom čipkom, spustiće pogled i biće niko.

Biti niko štiti od svega. Najviše od bola i očekivanja.